

Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19192>

Özet

Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği (ÇBGBÖ), Nurhan Er tarafından 2014 yılında geliştirilmiş kapsamlı bir psikometrik araçtır. Ölçek, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları bellek deneyimlerinin farklı veçhelerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu çok boyutlu yapı; bellek başarıları, bellek ilevselliği, telafi mekanizmaları ve ileriye/geriye dönük bellek süreçleri gibi kritik bileşenleri içermektedir. Ölçeğin geliştirilmesi, güçlü bir faktör analizi çalışmasıyla desteklenmiş olup, günlük belleğin karmaşık doğasını psikolojik araştırmalara kazandırmayı hedeflemektedir.

Ölçek, beş ana alt boyutu ölçen çeşitli alt ölçeklerden oluşur ve yüksek düzeyde iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği sergilemektedir. Bu yapı sayesinde ÇBGBÖ, Türkiye'deki yetişkin popülasyonunda günlük bellek performansını ve stratejilerini değerlendirmek için güvenilir bir standart sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Günlük Bellek, Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği, Bellek Başarıları, Bellek Telafisi, Faktör Analizi, Psikometrik Geliştirme, Güvenirlilik.

Yazarlar

Nurhan Er

Amaç

Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin günlük yaşam aktiviteleri bağlamında deneyimledikleri bellek süreçlerini, sorunlarını ve buna karşın stratejilerini kapsamlı ve sistematik bir şekilde ölçmektir. Geleneksel bellek testlerinin aksine, bu ölçek laboratuvar ortamı dışındaki doğal bellek ilevselliğine odaklanmaktadır.

Ölçek, beş farklı alt ölçeğin entegrasyonu ile, günlük belleğin yalnızca başarıları yönlerini değil, aynı zamanda bireylerin bellek eksikliklerini nasıl telafi ettiklerini ve belleklerini nasıl ilevsel kıldıklarını da değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu, bellek araştırmalarına daha holistik bir bakış açısı sağlamaktadır.

Yapı

Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği, günlük belleği çok boyutlu bir yapı olarak ele alır. Ölçek, beş temel alt ölçekten oluşan entegre bir sistem sunar:

Günlük Bellek Ölçeği (Genel Bellek ??levi)

Günlük Bellek Telafi Ölçeği (Bellek eksikliklerini giderme stratejileri)

Günlük Bellek ??levselliği Ölçeği (Belleğin günlük görevlerdeki etkinliği)

Günlük Bellek Ba?ar?s?zl??? Ölçeği (Bellek hatalar?n?n s?kl???)

?leriye ve Geriye Dönük Günlük Bellek Ölçeği (Prospective ve Retrospective Memory)

Bu alt ölçekler, günlük bellek deneyiminin karma??k do?as?n? yans?tarak, hem olumlu hem de olumsuz yönlerini kapsamaktadır. Ölçek, bu yapılar? ölçerek günlük bellek alan?nda derinlemesine analiz yapılmasına olanak tanır.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, kapsamlı bir faktör analizi çalışmasıyla incelenmiştir. Her bir alt ölçek için ayrı ayrı analizler yapılmış ve elde edilen faktör yapılar?, günlük belleğin çok boyutlu do?as?n? doğrulamıştır. Genel ölçek için yapılan analizde elde edilen 5 faktör, toplam varyansın %56.14'ünü açıklamaktadır.

Alt ölçeklere ait varyans açıklama oranları aşağıdaki gibidir:

Günlük Bellek Ölçeği: Elde edilen üç faktör, toplam varyansın %70.43'ünü açıklamaktadır.

Günlük Bellek Telafi Ölçeği: Elde edilen beş faktör, toplam varyansın %51.77'sini açıklamaktadır.

Günlük Bellek ??levselliği Ölçeği: Elde edilen beş faktör, toplam varyansın %65.12'sini açıklamaktadır.

Günlük Bellek Ba?ar?s?zl??? Ölçeği: Elde edilen dört faktör, toplam varyansın %65.74'ünü açıklamaktadır.

?leriye ve Geriye Dönük Günlük Bellek Ölçeği: Elde edilen iki faktör, toplam varyansın %74.21'ini açıklamaktadır.

Bu yüksek açıklanan varyans oranları, ölçeğin teorik olarak öngörülen yapılar? ba?arılı bir şekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği hem iç tutarlılık (Cronbach Alfa) hem de zamana bağlı istikrar (Test-Tekrar Test) yöntemleri kullanılarak saptanmıştır. Test-tekrar test yöntemi uygulanırken, ölçek 4-5 hafta ara ile aynı katılımcı grubuna yeniden uygulanmıştır.

Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı oldukça yüksek olup, .96 olarak rapor edilmiştir. Alt ölçekler için elde edilen iç tutarlılık değerleri de tutarlı bir şekilde yüksek bulunmuştur:

Günlük Bellek Ölçeği: .94

Günlük Bellek Telafi Ölçeği: .95

Günlük Bellek Ba?ar?s?zl??? Ölçeği: .95

?leriye ve Geriye Dönük Günlük Bellek Ölçeği: .95

Günlük Bellek ??levselliği Ölçeği: .95

Bu de?erler, ölçeğin farklı bile?enlerinin yüksek düzeyde iç tutarlılı?a sahip oldu?unu ve ölçümlerin zaman içinde istikrarın? korudu?unu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği, günlük belleğin farklı yönlerini ayrıştırmak amacıyla keşfedici faktör analizi (KFA) kullanılarak geliştirilmiştir. Bu analiz, ölçeğin bile?enlerinin birbirlerinden bağımsız ve anlamlı psikolojik yapılar oluturdu?unu kanıtlamıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin genel yapısnın beş ana faktörden oluturdu?unu ve bu faktörlerin ölçülen de?i?kenliğin önemli bir kısmın? (%56.14) açıkladığını göstermiştir.

Her bir alt ölçek için yapılan ayrı faktör çözümleri, ilgili alt ölçeğin ölçtü?ü yapınn saflığını ve gücünü ortaya koymuştur. Özellikle ?leriye ve Geriye Dönük Günlük Bellek Ölçeği'nin iki faktörlü yapısn, toplam varyansın en yüksek oranın? (%74.21) açıklayarak, bu alt boyutların güçlü bir ayrışmaya sahip oldu?unu göstermiştir.

Araç

Test Type: Geliştirme

Format: 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği.

Language Available: Türkçe

Population Group: Yetişkin Popülasyonu

Age Group: Belirtilmemiş (Genel Yetişkin Grubu)

Population Details: Türkiye'deki üniversite öğrencileri ve genel yetişkinler üzerinde psikometrik çalışmalar yapılmıştır (Er, 2014).

Test Methodology: Öz Bildirim Temelli Ölçek Geliştirme, Keşfedici Faktör Analizi, Test-Tekrar Test Güvenirliği.

Anahtar Kelimeler

Bellek, Psikometri, Güvenirlik, Yapısal Geçerlik, Nurhan Er, Ankara Üniversitesi, Telafi, ??levsellik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: ner@ankara.edu.tr

Correspondence Address: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2014

Özinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanımı veya akademik araştırmalarda kullanımı için yazar (Nurhan Er) ile doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi yukarıda belirtilmiştir.

Ölçeğin akademik makalesi, tam metin olarak erişilebilir durumdadır. İlgili makalenin tam metin PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

Orijinal makale PDF bağlantısı: dergiler.ankara.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi de mevcuttur. Orijinal PDF'e buradan ulaşılabilir: cok-boyutlu-gunluk-bellek-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Er, N. (2014). Günlük Bellek Ölçeklerinin geliştirilmesi: Bir faktör analizi çalışması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 54(1), 191-228.

İletişim: ner@ankara.edu.tr

Çok Boyutlu Günlük Bellek Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte bulunmamaktadır (sadece ölçek meta verileri sağlanmıştır).